

Ženska kozmetika u antičkom Rimu

Pušnik, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:348775>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Ivana Pušnik

**ŽENSKA KOZMETIKA
U ANTIČKOM RIMU**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc.dr.sc. Maja Matasović

Zagreb, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA HRVATSKI LATINITET

IVANA PUŠNIK

**ŽENSKA KOZMETIKA
U ANTIČKOM RIMU**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc.dr.sc. Maja Matasović

Zagreb, 2020.

Sadržaj:

1. Uvod.....	2
2. Povijesni pregled svjetske uporabe kozmetike u antici	3
2.1.Kratki pregled rimske kozmetike u antici	4
3. Publije Ovidije Nazon.....	10
3.1. <i>Medicamina faciei femineae</i>	11
3.2.Recepti iz <i>Medicamina faciei femineae</i>	12
4. Antička kozmetika pronađena u suvremeno doba.....	16
5. Proces uređivanja gospodarice.....	18
6. Zaključak.....	20
7. Popis literature.....	21
Sažetak rada.....	24

1. Uvod

U ovom radu bavit ću se temom ženske kozmetike u antičkom Rimu, njenom poviješću, korištenjem, sastojcima, priborom i pronalaskom iste u suvremenom svijetu. Osvrnut ću se na sastojke i recepte za uljepšavanje koje su žene koristile u antici. Glavno djelo na koje ću se referirati bit će *Medicamina faciei femineae* od Publija Ovidija Nazona, koji je bio rimski književnik na prijelazu iz prvog stoljeća prije Krista u prvo stoljeće nove ere i najviše je pisao pjesme u elegijskim distisima i heksametrima. To je didaktička elegija koja opisuje što su žene koristile od kozmetike, daje šest recepata i brani korištenje kozmetike u svrhu uljepšavanja ako se zanemaruje karakter. Neki su drugi autori ismijavali žene koje su se uljepšavale i povezivali korištenje kozmetike s nemoralom, poput rimskog pisca Junija Decima Juvenala (živio je u razdoblju od otprilike 55. godine do oko 127.n.e.) koji u svom djelu *Saturae* kaže da se žena ne uređuje kako bi bila lijepa samo za svoju kuću, kao i da bogate žene pretjeruju s ušminkavanjem.

*interea foeda aspectu ridendaque multo
pane tumet facies aut pinguis Poppaeanae
spirat et hinc miseri uiscantur labra mariti.
ad moechum lota ueniunt cute. quando uideri
uult formosa domi? moechis foliata parantur,
his emitur quidquid graciles huc mittitis Indi.¹*

Potom ću iznijeti slučajeve pronalaska kozmetičkih ostataka iz rimskog doba. Za kraj ću iznijeti svoju izmišljenu priču kako bi proces uređivanja rimske žene izgledao da je bio zapsan.

---

¹ Iuv. *Saturae* VI 461-466, *The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

2. Povijesni pregled svjetske uporabe kozmetike u antici

Kozmetika se počela koristiti još 10 000 godina prije Krista u Egiptu. Arheološki nalazi u Egiptu iz 4200. g. pr. Kr. pokazuju da su prvi kozmetičari bili svećenici, koji su se ujedno bili i liječnici.² Muškarci i žene su koristili mirisna ulja i masti da bi očistili i omekšali svoju kožu i prekrili tjelesne mirise. Za zaštitu od jakog sunca i suhog vjetra su koristili ulja i kreme. Neki sastojci koji su bili korišteni za baze parfema u svrhe religijskih rituala su bili mirta, timijan, mažuran, kamilica, lavanda, ljiljan, metvica, ružmarin, cedar, ruža, aloe vera, maslinovo ulje, ulje sezama i ulje badema.

Otprilike 4000 godina prije Krista u Egiptu žene su počele upotrebljavati *galenu mesdemet*³ i malahit⁴ za bojanje i definiciju lica. Da bi oči dobile tada željeni oblik badema koristio se kohl⁵. Pretpostavljam da su se žene šminkale i na gozbama jer su nosile kozmetiku na zabave u kutijama i čuvale ih ispod svojih stolica.⁶ U Tutankhamonovoj grobnici (XIV. st. pr. Kr.) pronađene su posude za mirisna ulja od bjelokosti i alabastra, u kojima su se držali mirisi mošusa, ambre, tamjana, timijana, cibeta, a služili su za mirisanje prostorija, balzamiranje te prigodom prinošenja žrtava.⁷ Također, Egipćani su se u grobnice spremali s našminkanim očima, za što se koristio već spomenuti kohl, te su bili namirisani parfemom.

Kinezi su 3000 godina prije Krista bojali nokte arapskom gumom⁸, želatinom, pčelinjim voskom i jajima. Boja je predstavljala određenu društvenu klasu. Kraljevi iz dinastije Chou nosili su zlatnu i srebrnu boju, a njihovi podanici su nosili crno ili crveno. Nižim klasama su bile zabranjene svijetle boje na noktima.

Oko 1500. prije Krista Kinezi i Japanci su počeli koristiti rižin prah da bi im lice bilo bijelo, brijali su obrve, a zube su bojali zlatno ili crno. Kanu⁹ su i Egipćani upotrebljavali da bi obojali kosu i kožu. Kasnije, između 300. i 400. godine kosa u Indiji se bojala kanom, a pojavio

---

² „Kozmetika“, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33593>, zadnji pristup 31.08.2020.).

³ Pigment dobiven od bakrene i olovne rude.

⁴ Svijetlo zelena pasta od bakrenih minerala.

⁵ Crni pigment dobiven kombinacijom spaljenih badema, oksidiranog bakra, različitih obojanih bakrenih ruda, olova, pepela i okera.

⁶ „A History of Cosmetics from Ancient Times“, *Cosmetic info* (<https://cosmeticsinfo.org/Ancient-history-cosmetics> zadnji pristup 31.08.2020.).

⁷ „Kozmetika“, *HE* (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33593>, zadnji pristup 31.08.2020.).

⁸ Ljepljive polisaharidne tvari izlučene iz biljaka koji su u vlažnom stanju želatinaste, a u suhom stanju krute

⁹ Višegodišnja biljka čiji listovi, kad se uberu, posuše i samelju u prah, daju crvenu, smeđu ili crnu boju ovisno o starosti listova biljke i miješanju s drugim biljkama.

se i mehndi¹⁰ za što se također koristila kana. Neke kulture u Sjevernoj Africi su također koristile tu biljku.¹¹

Grci su već 1000 godina prije Krista bijelili ten kredom i puderom za lice od olova. U modi je bio neobrađeni ruž od okrene gline pomiješan s crvenim željezom.¹² Žene u Grčkoj su bojale svoja lica bijelim olovom kako bi ga posvijetlile, a kao ruž su koristile zdrobljeni dud. Također je pomodno bilo nositi umjetne obrve koje su dobivali od dlake volova.¹³ Neki od ovih načina i sastojaka kozmetike utjecali su na razvoj rimskog ideala ljepote i njihovu kozmetiku, što ćemo vidjeti u idućem potpoglavlju.

2.1. Kratki pregled rimske kozmetike u antici

Danas se kozmetika koristi u svrhu njege, ali u rimskom svijetu ona je bila dio medicine.¹⁴ U Rimu je kozmetika bila stvorena za žene te nije bilo poželjno da je muškarci koriste, što pokazuju stihovi iz Ovidijeva djela *Ars amatoria*. Stihovi kazuju o tome kako je bolje da se muškarac ne uređuje pretjerano jer je tako privlačniji ženama, makar je poželjno da nije u potpunosti zapušten.

Nec tua mordaci pumice crura teras.

Ista iube faciant, quorum Cybeleia mater

Concinitur Phrygiis exululata modis.

Forma viros neglecta decet; Minoida Theseus

Abstulit, a nulla tempora comptus acu.

Hippolytum Phaedra, nec erat bene cultus, amavit;

Cura deae silvis aptus Adonis erat.

Munditie placeant, fuscentur corpora Campo:

Sit bene conveniens et sine labe toga:

Lingula ne rigeat, careant rubigine dentes,

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet:

---

¹⁰ Umjetnost u kojoj se složeni dizajni crtaju na ruke i noge, specijalno prije hinduističkog vjenčanja.

¹¹ „A History of Cosmetics“, n.dj. (6).

¹² „A History of Cosmetics“, n.dj. (6).

¹³ „A History of Cosmetics“, n.dj. (6).

¹⁴ Frank URSIN, Claudia BORELLI, Florian STEGER, „Dermatology in Ancient Rome: Medical ingredients in Ovid's “Remedies for female face”“, *Journal of Cosmetic Dermatology Vol. 19. Issue 6, 2019, Wiley Online Library* (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jocd.13151>, zadnji pristup 02.09.2020.).

Nec male deformat rigidos tonsura capillos:

*Sit coma, sit trita barba resecta manu.*¹⁵

Marcijal, rimski pisac (koji je živio između 40. i 104. godine nove ere) u svojem djelu *Epigrammata* ismijava muškarce koji koriste kozmetiku:

Mentiris fictos unguento, Phoebe, capillos

et tegitur pictis sordida calua comis.

Tonsorem capiti non est adhibere necesse:

*radere te melius spongea, Phoebe, potest.*¹⁶

U ovom epigramu Marcijal govori o tome kako muškarac koristi balzam da prekrije ćelavu glavu, a njoj ne treba ništa osim da je obriše spužvom jer je prljava od balzama.

Flectere te nolim, sed nec turbare capillos;

splendida sit nolo, sordida nolo cutis;

nec mitratorum nec sit tibi barba reorum:

nolo uirum nimium, Pannyche, nolo parum.

Nunc sunt crura pilis et sunt tibi pectora saetis

*horrida, sed mens est, Pannyche, uolsa tibi.*¹⁷

Ovaj epigram govori o tome kako je bitno za muškarca održavati higijenu, ali ne i pretjerivati s uređivanjem. Na kraju Marcijal spominje kako njemu nije raščupana kosa, već um.

Oton, rimski vojskovođa (i vrlo kratko car) iz prvog stoljeća, bio je kritiziran radi svakodnevnog brijanja i stavljanja obloga na lice od tijesta. No i drugi muškarci su koristili šminku što je vidljivo iz Juvenalovog djela *Saturae* i ulomka koji opisuje sam proces njihovog šminkanja, iako su bile pisane s pretjerivanjem radi komičnog efekta.

ille supercilium madida fuligine tinctum

obliqua producit acu pingitque trementis

attollens oculos; uitreo bibit ille priapo

reticulumque comis auratum ingentibus implet

---

¹⁵ Ovid. *Ars*, I, 506-518, *The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

¹⁶ Mart. *Epigr.* VI, 57, *The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

¹⁷ Mart. *Epigr.* II, 36, *The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

*caerulea indutus scutulata aut galbina rasa
et per Iunonem domini iurante ministro;
ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
Actoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
armatum, cum iam tolli uexilla iuberet.*¹⁸

Marcijal je u svojim epigramima ismijavao i žene koje su nosile šminku. U ovom epigramu, koji govori o tome što su sve žene bile spremne učiniti za izgled, Marcijal piše o suncu koje izbjeljuje slonovu kost, pa je tamnoputa Likorida išla izblijedjeti u brda, ali se zbog jakog sunca vratila crna u Rim.

*Dum Tiburtinis albescere solibus audit
antiqui dentis fusca Lycoris ebur,
uenit in Herculeos colles. Quid Tiburis alti
aura ualet! Paruo tempore nigra redit.*¹⁹

Iako žene nisu zapisale ništa o kozmetici i njenom korištenju, vidljivo je iz umjetnosti, građevina i spominjanjima u spisima da su žene prihvatile tradiciju korištenja dekorativne kozmetike.²⁰

S obzirom na klimu i kvalitetu kozmetike, morala se nanositi nekoliko puta dnevno, a za Rimljanke nižih slojeva to je bio problem najviše iz financijskih razloga. Za imućnije su postojale ropkinje koje su se zvale *cosmetae* i one su uređivale svoju bogatu gospodaricu. Isto tako one su izrađivale kreme, losione i ostalu kozmetiku.²¹ Rimljanke su koristile crveni oker, ružine laticice i otrovno crveno olovo kao rumenilo. One koje nisu bile imućne koristile su talog vina i duda. Da bi dobile željene crvene usne koristile su sok od cikle i pčelinji vosak s malo kane.

---

¹⁸ Iuv. *Saturae* II, 93-101, *The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

¹⁹ Mart. *Epigr.* VII, 13, *The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

²⁰ Mark CARTWRIGHT, „Cosmetics in the Ancient World“, *Ancient History Encyclopedia*, (<https://www.ancient.eu/article/1441/cosmetics-in-the-ancient-world/>, zadnji pristup 31.08.2020.).

²¹ Domina Arria MARINA, *An Introduction to Roman Women's Clothing* (<https://www.getting-my-medieval-on.com/wp-content/uploads/2017/08/romanwomensgarb-arriamarina.pdf>, zadnji pristup 01.09.2020.).

Slika I. Reljef pronadjen u Njemačkoj koji prikazuje ropkinje (*cosmetae*) koje su uređivale svoju gospodaricu u doba oko 200. godine n.e.²²

Umjesto maskare posložilo je i zapaljeno pluto. Rimljanke su idealizirale dugačke trepavice, guste i uvinute, a taj ideal ljepote je uvezen s Istoka, Egipta i Indije. Na oči su stavljale velebilje koje je bilo otrovno, i čiji je učinak bio da su zjenice izgledale veće, pa su im i oči izgledale povećano, što je tada bilo poželjno. Kohl koji se pravio od čađe i antimona služio je za obrublivanje očiju i obrva, isto kao i pougljenjene ružine latice i koštice datulje.²³

Rimljani su koristili magareće mlijeko za savršeno glatku kožu. Najpoznatija po količini korištenja istog bila je Popeja, žena rimskog cara Nerona iz prvog stoljeća, koja se svakoga dana kupala u njemu i za što je bilo potrebno pet stotina magarica, o čemu piše rimski političar i pisac Gaj Plinije Sekundo Stariji (živio je od 23. do 79. godine n.e.):

*asinae praegnates continuo lactescunt. pullos earum, ubi pingue pabulum, biduo a partu maternum lact gustasse letale est. genus mali vocatur colostratio. caseus non fit utrimque dentatis, quoniam eorum lact non coit. tenuissimum camelis, mox equis, crassissimum asinae, ut quo coaguli vice utantur. conferre aliquid et candori in mulierum cute existimatur. Poppaea certe, Domiti Neronis coniunx, quingentas per omnia secum fetas trahens, balnearum etiam solio totum corpus illo lacte macerabat, extendi quoque cutem credens.*²⁴

²² Susan STEWART: „How vain were the Romans?“ *History today Vol. 66, Issue 2*, 2016 (<https://www.historytoday.com/history-matters/how-vain-were-romans> zadnji pristup 01.09.2020.).

²³ *Makeup and beauty of ancient Roman women* (<https://www.italybestrome.com/beauty-and-make-up-ancient-roman-women/>, zadnji pristup 31.08.2020.).

²⁴ Plin. *Nat. (NH)*, XI, 237-238; tekst preuzet sa stranice *Lacus Curtius: Pliny the Elder: The Natural History* (http://penelope.uchicago.edu/Thayer/e/roman/texts/pliny_the_elder/home.html, zadnji pristup 03.09.2020.).

U rano doba carstva, otprilike oko 100. godine, u Rimu su ljudi stavljali brašno od ječma kako bi prekrili bubuljice. Mast i krv ovce su koristili kao lak za nokte. Kupanje u blatu je također bilo popularno, a neki muškarci su počeli izbjeljivati ili bojati kosu i bradu.²⁵

Cana est barba tibi, nigra est coma: tinguere barbam

*non potes — haec causa est — et potes, Ole, comam.*²⁶

Marcijalov epigram govori o muškarcu koji ima bijelu bradu, a crnu kosu. Kaže da je to zato što kosu može bojati, a bradu ne.

Parfemi su se također koristili u brojne svrhe. Njima su prikrivali miris vina (kao žena iz Marcijalovog epigrama koji slijedi) i činili javna kupališta ljepšim mjestom za provođenje vremena u njima.

*Ne grauis hesterno fragres, Fescennia, uino,
pastillos Cosmi luxuriosa uoras.*

*Ista linunt dentes iantacula, sed nihil obstant,
extremo ructus cum redit a barathro.*

*Quid quod olet grauius mixtum diapasmate uirus
atque duplex animae longius exit odor?*

*Notas ergo nimis fraudes deprensaque furta
iam tollas et sis ebria simpliciter.*²⁷

Neki od sastojaka koji su se koristili u parfemima su cimet, dunja, bosiljak, pelin i većina vrsta cvjetova od irisa do ruža.²⁸

Dokazi da su se ovi proizvodi koristili nisu samo nađeni u literaturi, već i u posudama i kutijama koje su nađene u arheološkim nalazištima diljem rimskog svijeta (v. i poglavlje 4). U Londonu je, npr. pronađen pribor napravljen od bronce koji je sadržavao štapić za uho, čistač noktiju, pincetu i dva kozmetička aplikatora.²⁹

---

²⁵ A History of Cosmetisc, n.dj. (6).

²⁶ Mart. Epigr. IV, 36, The Latin library (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

²⁷ Mart. Epigr. I, 87, The Latin library (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.).

²⁸ M. CARTWRIGHT, n.dj. (20).

²⁹ M. CARTWRIGHT, n.dj. (20).

Slika II. Drvena antička kutija za pohranu kozmetike.³⁰

Te kutije su bile napravljene od skupocjenog drveta, a bočice i spremnici za samu kozmetiku bili su često od skupog, ručno izrađenog stakla. Staklene paste i mirišljavi jantar su se rabili za izradu spremnika. U kutijama su se nalazilo mnoštvo ruževa i razne vrste dekorativne kozmetike za oči. Također, u kutiji se mogao pronaći i puder ili baza za ostatak dekorativne kozmetike na licu koji je bio izrađen od masnih tvari koje su Rimljanke dobivale od voštane supstance zvane olovno bjelilo, koja je bila veoma štetna i otrovna.³¹

U doba Rimskog Carstva nastale su rasprave o kozmetici, a najopširnije je o tome pisao Kriton, koji je bio liječnik cara Trajana (98-117), u izgubljenom djelu na grčkom jeziku *Kosmētiká*. Ovidije je u svojem djelu o kozmetici *Medicamina faciei femineae* iznio recepte i upute ženama kako koristiti kozmetiku, o čemu ću govoriti u idućem poglavlju.

³⁰ *Cosmetics History* (<https://web.archive.org/web/20140223022514/http://www.lifeinitaly.com/beauty/cosmetic-history-rome.asp>, zadnji pristup 31.08.2020.).

³¹ *Cosmetics History*, n.dj. (30).

2. Publije Ovidije Nazon

Ovidije je bio rimski književnik, rođen u Sulmonu 43. godine prije Krista. Bio je iz ugledne viteške obitelji, stoga se obrazovao u Rimu. Tamo je isprva radio u javnim službama, ali je ipak ubrzo počeo pisati pjesme. Ostavio je iza sebe trideset tisuća stihova, a u samoj mladosti pisao je ljubavne elegije *Amores*. Njegova tragedija *Medea* je izgubljena. Pisao je i fiktivne poslanice, također u elegijskim distisima, *Heroides*, gdje su mitske junakinje pisale svojim odsutnim muževima i ljubavnicima. Ovidijevo djelo koje ću spomenuti i koje je važno za antičku kozmetiku, *Medicamina faciei femineae*, didaktičko je djelo, također pisano elegijskim distihom.

Napisao je i didaktički ep *Ars amatoria*. Prve dvije knjige tog djela su zavodnički priručnik za muškarce, a treći za žene. Napisao je i *Remedia amoris* kako bi se opet svidio konzervativnoj publici. Osme godine nove ere bio je protjeran od cara Augusta na crnomorsku obalu u Tome. Prije samog odlaska u progonstvo piše prvih šest knjiga djela *Fasti*, koje nam govore o rimskim svetkovanjima i obredima u razdoblju od prvog do šestog mjeseca rimske godine. Kraj tog djela ne postoji. Njegovo najveće djelo je ep *Metamorphoses* pisan u heksametru gdje kroz mitološke, većinom ljubavne priče prikazuje čitavu povijest od nastanka svijeta pa sve do autorovog suvremenog doba. U tom djelu pronalazimo dvjesto pedeset mitskih priča koje su povezane jednim motivom: promjenama.

Ni u progonu nije prestao stvarati; stoga piše elegije pod imenom *Tristia* u kojima možemo pronaći autorove biografske refleksije i uvid u njegovo emocionalno stanje. Također, u njima vrlo slikovito opisuje barbarski krajolik. Nadalje, *Epistulae ex Ponto* je zbirka elegijskih poslanica gdje autor svojim poznanicima u Rimu piše o svom unutrašnjem stanju izvan svoje domovine i moli za milost. Ovidije je živio do 17. godine poslije Krista.³²

---

³² Vladimir VRATOVIĆ, *Rimska književnost*, Biakova, Zagreb, 2008, 261-264; „Ovidije Nazon, Publije“, *HE* (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=45974>, zadnji pristup 31.08.2020.).

3.1. *Medicamina faciei femineae*

Medicamina faciei femineae Ovidijevo je didaktičko djelo koje je pisano u elegijskim distisima. Djelo sadrži sto sačuvanih stihova. Ovidije se u ovom djelu obraća djevojkama, kojima je djelo namijenjeno, i uči ih što je korisno za njih, što se vidi iz njegove prve rečenice: *Discite quae faciem commendet cura, puellae,*

*et quo sit vobis forma tuenda modo.*³³

Za njega je bitno da izgled ističe ljepotu (*faciem commendet*) jer se do toga ne dolazi lako. Za dobar izgled potreban je *cultus* (briga, njega) koji daje zadovoljstvo na kraju (*Culta placent*).³⁴

Nakon što je rekao za što je sve *cultus* potreban, prelazi na opisivanje mladih Sabinjanki i kako one radije uređuju zemlju nego sebe (11-12). Opisuje kako su njihove majke grube i kako rade teške fizičke poslove (13-16), a s druge strane navodi kako Rimljanke rađaju nježne djevojke za koje je bitno da su ukrašene draguljima i da im je kosa namirisana (17-22). Bitno je da se žena trudi jer je i muškarac za kojeg će se udati njegovan (23-26). Nakon što je objasnio koliko je djevojkama njihova ljepota bitna (31-34), prelazi na upozorenje da ne bi trebalo vjerovati vješticama ni napitcima (37-40).

Prima sit in vobis morum tutela, puellae:

*ingenio facies conciliante placet.*³⁵

Na ovim stihovima se temelji ovo djelo: Ovidije odobrava kozmetiku, ali prvo je potrebno poraditi na *tutela morum* kako bi se svojom pojavom svidjele. Prvo je potrebno raditi na dobrom ponašanju kako bi unutarnju ljepotu pratila vanjska.³⁶ Nakon toga govori o starosti koja odnosi vanjsku ljepotu (45-46) i koja donosi *dolor* (48).

Sufficit et longum probitas perdurat in aevum,

*perque suos annos hinc bene pendet amor.*³⁷

Ovdje Ovidije nastavlja u istom tonu i kaže kako je bitno očuvati poštenje koje će očuvati ljubav kroz godine. Nakon toga se opet obraća djevojkama s *discite* jer je san vrlo važan za sjajni izgled lica (51-52). Do kraja pjesme navodi šest recepata za ljepšu kožu i izgled djevojaka (53-100), o čemu ću govoriti u idućem potpoglavlju.

---

³³ Ovid. *Medic.* 1-2, tekst preuzet sa stranice *Bloomsbury Collections*: „Chapter 1. *Medicamina Faciei Feminae*“, (<https://www.bloomsburycollections.com/book/ovid-on-cosmetics-medicamina-faciei-femineae-and-related-texts/ch1-medicamina-faciei-femineae>, zadnji pristup 03.09.2020.).

³⁴ Ovid. *Medic.* 7, n.dj. (33).

³⁵ Ovid. *Medic.* 43-44, n.dj. (33).

³⁶ F. URSIN, C. BORELLI, F. STEGER, n.dj. (14).

³⁷ Ovid. *Medic.* 49-50, n.dj. (33).

3.2. Recepti iz *Medicamina faciei femineae*

U svojoj elegiji Ovidije navodi šest recepata za njegu kože. Time prihvaća i podupire činjenicu da se žene koriste kozmetikom i ne ismijava ih kao njegovi sunarodnjaci koji su to radili u svojim spisima (v. poglavlja 1. i 2.). Recepti koje pronalazimo puni su sastojaka koji se mogu koristiti i u prehrani. Jedini štetni sastojak koji spominje je bijelo olovo.

Prvi recept koji Ovidije navodi, koji je služio kao maska za sjajnije lice, glasi:

*Hordea, quae Libyci ratibus misere coloni,
exue de palea tegminibusque suis:
par ervi mensura decem madefiat ab ovis
sed cumulent libras hordea nuda duas.
Haec, ubi ventosas fuerint siccata per auras,
lenta iube scabra frangat asella mola.
Et quae prima cadent vivaci cornua cervo
contere – in haec solidi sexta fac assis eat.
Iamque ubi pulvereae fuerint confusa farinae,
protinus innumeris omnia cerne cavis;
adice narcissi bis sex sine cortice bulbos
(strenua quos puro marmore dextra terat)
sextantemque trahat gummi cum semine Tusco;
huc novies tanto plus tibi mellis eat.³⁸*

Oguliti ječam iz Libije u mjeri od dvije *libre*³⁹, zatim dodati jednaku količinu mahuna koje su prethodno odstajale u deset jaja. Ostaviti smjesu da se suši na jakom vjetru i zatim je, kad bude spremna, samljeti mlinskim kamenom. U to samljeti rog koji je prvi otpao jelenu, u količini jedne šestine smjese. Prosijati da se dobije najfiniji prah i dodati dvanaest prethodno samljevenih lukovica narcisa. Dodati gumu⁴⁰ s toskanskim sjemenom⁴¹ u količini jedne šestine smjese i meda devet puta toliko.⁴² Plinije Stariji je također napisao da su lukovice narcisa

³⁸ Ovid. *Medic.* 53-66, n. dj. (33).

³⁹ Antička mjerna jedinica čija je težina iznosila od 328 do 334 grama.

⁴⁰ Misli se na tragant gumu što je prirodna guma koja nastaje od osušenog soka nekoliko vrsta bliskoistočnih mahunarki roda *astragalus*.

⁴¹ Misli se na sjeme pira *Triticum spelta*.

⁴² Marguerite JOHNSON, „*Medicamina Faciei Femineae*, Ovid on Cosmetics and Related Texts“, London: Bloomsbury Academic, 2016. 60-61 (*Bloomsbury Collections*, <https://bit.ly/31MwEw3>, zadnji pristup 01.09.2020.).

pomiješane s medom dobre za opekline, rane, otekline, čišćenje organizma i izbjeljivanje tamnih mrlja na koži. Ulje od narcisa koristi za omekšavanje kože i liječenje ozeblina, a pogotovo ušiju, ali i uzrokuje glavobolje.

*radix ... ambustis prodest exiguo e melle, sic et vulneribus et luxatis; panis vero cum melle et aerina farina, sic et infixi corpori extrahit. in polenta tritus oleoque contusis medetur, et lapide percussis. purgat vulnera permixtus farinae, nigras vitiligines emaculat. ex hoc flore fit narcissinum oleum ad emolliendas duritias, calfacienda quae alserint, auribus utilissimum, sed at capitis dolores facit.*⁴³

Drugi je recept za lice, pretpostavljam prema tome što ova smjesa sadrži bijelo olovo, bila bijela podloga za šminkanje koja se koristila kao puder.

*Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
et simul inflantes corpora frige fabas:
utraque sex habeant aequo discrimine libras,
utraque da pigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi nec nitri spuma rubentis
desit et Illyrica quae venit iris humo:
da validis iuvenum pariter subigenda lacertis
(sed iustum tritis uncia pondus erit).*⁴⁴

Počinje s mljevenjem bijelih sjemenki vučike, zatim se prži grah da nabubri i zatim se smjese odvajaju u dvije jednake mjere po šest *libri* i melju se mlinskim kamenom. Dodaje se pjena crvene sode i bijelo olovo zajedno s ilirskim irisom i sve se zajedno pomiješa.⁴⁵

Spominje se bijelo olovo kao jedan od sastojaka, iako je bilo poznato da je otrovan u velikim količinama i štetan za ljude. U antici se koristio kao lijek i kao bijeli puder za lice koji se stavljaio nakon čišćenja i hidratiziranja lica.⁴⁶

Treći recept koji je služio kao piling, za čišće i mekše lice, sastoji se od stvari zvane *alcyonea*⁴⁷ u mjeri od polovine *unce*⁴⁸ i atičkog meda.

---

⁴³ Plin. *Nat. (NH)*, XXI, 75, n.dj. (24).

⁴⁴ Ovid. *Medic.* 69-76, n.dj. (33).

⁴⁵ M. JOHNSON 67-68, n.dj. (42).

⁴⁶ M. JOHNSON 68-70, n.dj. (42).

⁴⁷ Jaja ptice vodomara.

⁴⁸ *Uncia* je rimska mjera za težinu koja iznosi 1/12 *libre*, dakle 26 grama.

*Addita de querulo volucrum medicamina nido
ore fugant maculas; alcyonea vocant.*

*Pondere, si quaeris quo sim contentus in illis,
quod trahit in partes uncia secta duas.*

*Ut coeant apteque lini per corpora possint,
adice de flavis Attica mella favis.⁴⁹*

Koristio se za uklanjanje mrlja na licu.

Četvrti je recept, prema mom zaključku, služio kao piling za dubinsko čišćenje lice od nečistoća i šminke.

*Quamvis tura deos irataque numina placent,
non tamen accensis omnia danda focis.*

*Tus ubi miscueris radenti tubera nitro,
ponderibus iustis fac sit utrimque triens.*

*Parte minus quarta dereptum cortice gummi,
et modicum e myrrhis pinguibus adde cubum.*

*Haec, ubi contrieris, per densa foramina cerne;
pulvis ab infuso melle premendus erit.⁵⁰*

Sadrži tamjan, koji umiruje bogove i zle božanske sile, u mjeri od trećine *libre*, i miješa se sa sodom, koja izglađuje izbočine, u istoj količini. Dodaje se tri četvrtine kocke gume i kocka mirišljave smole. Kad se ti sastojci pomiješaju, samelju i prosiju nastaje prah u koji se dodaje med.⁵¹

Peti je recept prema mojim pretpostavkama služio kao sredstvo za uklanjanje šminke, jer Ovidije spominje kako se smjesa kratko zadržava na koži.

*Profuit et marathos bene olentibus addere myrris –
quinque trahant marathi scripula, myrra novem –
arentisque rosae quantum manus unaprehendat,
cumque Ammoniaco mascula tura sale.*

*Hordea quem faciunt, illis affunde cremorem
(aequent expensas cum sale tura rosas).*

---

⁴⁹ Ovid. *Medic.* 77-83, n.dj. (33).

⁵⁰ Ovid. *Medic.* 83-90, n.dj. (33).

⁵¹ M. JOHNSON, n.dj. (42).

Tempore sint parvo molli licet illita vultu,

*haerebit toto nullus in ore color.*⁵²

Prvo se stavlja komorač u količini od pet *scripula*⁵³, koji se miješa sa slatkom mirisnom smolom u količini od devet *scripula*. Dodaje se rukohvat sušenih ružinih latica i najfiniji tamjan pomiješan s Amonovom solju⁵⁴, tako da zadnja tri sastojka budu u jednakim količinama.⁵⁵ U to se ulijeva gusti sok napravljen od ječma. Smjesa se stavlja na kratko vrijeme, stoga ne ostavlja boju na koži.

Šesti recept sadrži samo izmrvljene makove kojima je dodano malo hladne vode.

Vidi quae gelida madefacta papavera lymphæ

*contereret teneris illineretque genis.*⁵⁶

Pretpostavljam da se taj recept koristio kao rumenilo budući da Ovidije navodi makove koji su crveni i da se ta smjesa stavlja na obraze.

---

⁵² Ovid. *Medic.* 91-98, n.dj. (33).

⁵³ Antička mjerna jedinica čija je težina iznosila otprilike 1,2 grama.

⁵⁴ Sol koja je dobila ime po soli dobivenoj blizu egipatskog proročkog svetišta boga Amona, koji je bio bog zraka, u pustinji Siwa. Neki kažu da ta sol dolazi iz devina izmeta ili urina zbog visoke slanosti. (M. JOHNSON, 78, n.dj. (42)).

⁵⁵ M. JOHNSON, n.dj. (42).

⁵⁶ Ovid. *Medic.* 99-100, n.dj. (33).

4. Antička kozmetika pronađena u suvremeno doba

U ovom poglavlju ću iznijeti arheološke pronalaskе koji ukazuju na to da su se žene u antici uređivale i koristile kozmetikom. Na arheološkom nalazištu u Southwarku u Londonu 2003. godine pronađena je krema iz drugog stoljeća n.e., koju su žene koristile da bi dobile bljeđi izgled s obzirom da je u sastavu kreme bio škrob. Kutijica je bila pronađena u odvodu mjesta gdje su se nalazili hramovi, danas zvanog Tabard Square. Na kremi su i dalje bili vidljivi otisci prstiju zadnje osobe koja ju je koristila. Kad su arheolozi otvorili kremu, imala je jak i neugodan miris. Analizirali su je znanstvenici s bristolskog sveučilišta i uvidjeli da je napravljena od životinjske masti, škroba i kositrenog oksida. Napravili su vlastitu verziju, kako bi isprobali recept pronađene, i zaključili da ostavlja glatku, praškastu teksturu kad se utrlja u kožu. Isprva su znanstvenici promatrali i druge svrhe njene upotrebe: kao pasta za zube, kao zaštitna krema ili kao ritualna mast kojom su se mazale kože prije ubijanja. Na kraju su utvrdili da je kozmetičko objašnjenje najbliže istini jer krema sadrži bijeli pigment koji čini kožu bijelom, što je bilo pomodno u rimskom svijetu. Kada su napravili svoju verziju i uvidjeli da se mast otapa na licu i ostavlja glatku puderastu teksturu, zaključili su da je to zbog škroba koji se i danas dalje koristi u kozmetici. Uzmimo za primjer rižin škrob koji se koristi za proizvodnju pudera i u proizvodima koji ublažavaju iritaciju.⁵⁷ Francis Grew, arheolog koji radi u *Museum of London*, izjavio je kako se radi o sofisticiranoj kremi koju je koristila žena iz visokog sloja društva. Svoj zaključak temelji na povijesnim izvorima da su posebno žene iz visokog sloja provele puno vremena baveći se kozmetikom.⁵⁸ Poznato je da je bijela boja za lice bila pomodna u rimska vremena i da su boju dobivali iz olova (usp. gore. Ovid., *Medic.* 73), a pošto su Rimljani iskorištavali britanske izvore minerala, pronašli su kositar koji je bio prihvatljivija zamjena za štetno olovo.

Arheolozi su 2017. godine u Porajnju pronašli otvoreni sarkofag u kojem je bio kostur mlade Rimljanke, kao i njezino bogatstvo kozmetičkih proizvoda, nakita i srebrno ručno ogledalo. Prema priopćenju *LandesMuseuma*, koji se nalazi u Bonnu u Njemačkoj, grobnica je pronađena između Kölna i Trier. Pronađeni sarkofag je bio veoma prostran, a sam poklopac je bio težak dvije tone pa im je trebalo tjedan dana da ga otkopaju. Žena je bila u godinama

---

⁵⁷ Maja KUZELJ, „Škrobno brašno – vrste, cijene, gustin, kako se izašto koristi“, *Kreni zdravo* (<https://www.krenizdravo.hr/prehrana/skrobno-brasno-vrste-cijena-gustin-kako-se-i-zasto-koristi>, zadnji pristup 01.09.2020.).

⁵⁸ „Roman cosmetic secrets revealed“, *BBC News* (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3978775.stm>, zadnji pristup 03.09.2020.).

između dvadeset i pet i trideset. Uz nju su pronađeni predmeti kao što su niz perlica, parfemske bočice, paleta s dekorativnom kozmetikom i malena bočica.⁵⁹

Slika III. Pronađena kozmetička paleta i špatula iz sarkofaga iz 3. stoljeća.⁶⁰

Kozmetički proizvodi često bivaju pronađeni u grobnicama po cijelom svijetu, pogotovo u antičkom Egiptu gdje su pronalazili kozmetičke posudice i palete. Neki antički sastojci se koriste i danas u kozmetici, kao što su pčelinji vosak, te kohl koji se koristi danas kao olovka za oči. Što se tiče olova, koji je poznat kao otrovni sastojak, arheologinja Sally Pointer iz Walesa rekla je sljedeće: „Sam po sebi to je dobar puder za lice – to je najljepši fini ljepljivi puder koji se može zamisliti. Šteta je što je otrovan i što se nakuplja u vašem sustavu i čini vam grozne stvari.“⁶¹ Također postoji i video na kojem Sally Pointer prezentira rekonstruiranu pronađenu kozmetiku i pribor.⁶²

---

⁵⁹ Natasha FROST, „Ancient Roman Woman Packed Her Makeup and Mirror for the Afterlife“, *History* (<https://www.history.com/news/ancient-roman-woman-grave-makeup-jewelry>, zadnji pristup 31.08.2020.).

⁶⁰ N. FROST, n.dj. (59).

⁶¹ N. FROST, n.dj. (59).

⁶² Sally POINTER, *Roman Cosmetics* (<https://www.youtube.com/watch?v=2qltFSRG3Vg>, zadnji pristup 01.09.2020.).

5. Proces uređivanja gospodarice

Istražujući dosad navedene informacije, od samih proizvoda, alata do načina kako su Rimljanke i njihove sluškinje nanosile kozmetiku, odlučila sam, potaknuta spomenutim rekonstrukcijama britanskih istraživača, iznijeti svoju perspektivu kako je taj proces izgledao, iako nije nigdje zapisano kako je on točno izgledao.

Gospodarica Julija ujutro ulazi u prostoriju gdje je muškarcima ulaz zabranjen. Tamo je dočekuje pet ropkinja (*cosmetae*) koje su bile obučavane godinama samo u svrhu uljepšavanja. Njezine ropkinje su najobrazovanije u ovom području, jer ih je ona sama poslala na školovanje, dvije u Egipat, dvije u Indiju, a jednu je poslala u Grčku. U prostoriji se u samom centru nalazi kada s magarećim mlijekom u kojoj su plutali listići lavande. Julija sjeda na stolicu, pored kade, gdje joj dvije ropkinje voskom za depilaciju, načinjenim od meda i mirišljave smole, i kamenjem uklanjaju dlačice. Druge ropkinje joj u isto vrijeme češljaju kosu i pripremaju mješavinu crne kane. Nakon što joj je kosa počešljana i nakon što joj je koža savršeno glatka, ulazi u mirišljivu umirujuću kupku. Tamo ostaje sat vremena kako bi joj koža omekšala za daljnje negovanje. Dok izlazi iz kupke, u isto joj vrijeme dvije pomagačice mažu ulje badema po cijelom tijelu, a ostale joj na kosu nanose mješavinu kane pramen po pramen. Na lice joj stavljaju masku od šafrana, meda i zdrobljenog ječma, nakon čega slijedi čekanje da se i kana i maska upiju. Nakon što su ropkinje odlučile kada je pravo vrijeme za ispiranje kose, donose vrčeve s vodom u kojoj su stajale ružine laticice i ispiru joj kosu, a jedna joj ropkinja u isto vrijeme tom istom vodom ispire masku s lica. Nakon toga uzima kremu koja je sačinjena od kozje masti, ružmarina, ječma i zobu i utrljava je na Julijino lice. Dok se krema upija, ostale *cosmetae* joj najmekšim lanenim tkaninama zamataju kosu kako bi je osušile. Krenule su s dekorativnom kozmetikom i prva na redu je octena otopina s bijelim olovom pomiješana s guščjom mašću, koja se razmazuje po cijelom licu i čini kožu privlačno bijelom. Nakon toga dodaju malo rumenila načinjenog od zdrobljenih ružinih latica kako bi dodale licu zdraviji izgled. Oči iscrtavaju u oblik badema kohl mješavinom koju je jedna ropkinja upravo donijela iz Egipta, pošto je tamo išla u nabavku kozmetike za svoju gospodaricu. Nakon toga tom istom mješavinom iscrtavaju i obrve toliko da se zamalo spajaju na sredini. Za završnicu ukrašavanja lica na usne stavljaju voštani ruž tamnocrvene boje u kojem se nalazi kana. Gospodaričina kosa je sada suha i dvije ropkinje joj po pramenovima stavljaju maslinovo ulje iz Grčke kako bi bila sjajna i glatka. Za kraj joj stavljaju parfem od tamjana i ruže kako bi je zaštitile od zlih sila.

Julija uzima svoje veliko srebrno ogledalo i osmjehne se u znak zadovoljstva te naredi ropkinjama da se odmaraju do kraja dana.

6. Zaključak

U ovom radu sam htjela približiti načine i sastojke koji su se koristili za uljepšavanje u antici i u svijetu i u Rimu. Prema svemu navedenom može se zaključiti da je kozmetika bila u Rimu u svakodnevnoj uporabi. Također, vidljivi su utjecaji na rimski način, proizvodnje i sastojke kozmetike iz ostalih zemalja svijeta, pogotovo Egipta. Ovidije, kao autor prve pjesme o dekorativnoj kozmetici, bio je dobar poznavatelj biljaka, tadašnjih materijala i njihovih učinaka te je htio to znanje prenijeti djevojkama što ovo djelo čini didaktičkim. Važno je da je djevojka dobrog ponašanja i da je poštena, no onda je nakon toga bitna kozmetika.

Danas pronađeni ostaci rimske kozmetike pokazuju da su žene u rimsko doba koristile pribor koji je bio od izdržljivih i otpornih materijala koji su uspjeli sačuvati također trajan sadržaj. Rad završava izmišljenom pričom kako bi se približio i oživio doživljaj samog uređivanja u antičkom Rimu.

Nadam se da sam ovim radom uspjela predočiti svijet ljepote i uređivanja u antici te kako su na to gledali žene i muškarci. Također mi je bilo bitno prikazati, što sam pronašla u Ovidiju, što se više cijeno: unutarnja ili vanjska ljepota i slijedi li jedno drugo. Odgovor je naravno i jedno i drugo, ali prva je bitna ljepota koja dolazi iznutra, kako bi je vanjska mogla slijediti. Mislim da sam uspjela približiti daleku prošlost i prikazati što se koristilo i koji su bili ideali, kako bi danas to imali na umu kada prosuđujemo o kozmetici i idealima ljepote.

7. Popis literature

„A History of Cosmetics from Ancient Times“, *Cosmetics info* (<https://cosmeticsinfo.org/Ancient-history-cosmetics>, zadnji pristup 31.08.2020.)

CARTWRIGHT Mark, „Cosmetics in the Ancient World“, *Ancient History Encyclopedia*, (<https://www.ancient.eu/article/1441/cosmetics-in-the-ancient-world/>, zadnji pristup 31.08.2020.)

Cosmetics History

(<https://web.archive.org/web/20140223022514/http://www.lifeinitaly.com/beauty/cosmetic-history-rome.asp>, zadnji pristup 31.08.2020.)

DIVKOVIĆ, Mirko, *Latinsko-hrvatski rječnik* (ur. Eduard Šivak), Dunja, Bjelovar, 2006.

FROST, Natasha, „Ancient Roman Woman Packed Her Makeup and Mirror for the Afterlife“, *History* (<https://www.history.com/news/ancient-roman-woman-grave-makeup-jewelry>, zadnji pristup 31.08.2020.)

IUVENALIS, Decimus Iunius, *Saturae*, *The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.)

JOHNSON, Marguerite, „*Medicamina Faciei Femineae*, Ovid on Cosmetics and Related Texts“, London: Bloomsbury Academic, 2016. 40-81 (*Bloomsbury Collections*, <https://bit.ly/31MwEw3>, zadnji pristup 01.09.2020.)

„Kozmetika“, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33593>, zadnji pristup 31.08.2020.)

KUZELJ, Maja, „Škrobno brašno – vrste, cijene, gustin, kako se i zašto koristi“, *Kreni zdravo* (<https://www.krenizdravo.hr/prehrana/skrobno-brasno-vrste-cijena-gustin-kako-se-i-zasto-koristi>, zadnji pristup 01.09.2020.)

Makeup and beauty of ancient Roman women (<https://www.italysbestrome.com/beauty-and-make-up-ancient-roman-women/>, zadnji pristup 31.08.2020.)

MARINA, Domina Arria, *An Introduction to Roman Women's Clothing* (<https://www.getting-my-medieval-on.com/wp-content/uploads/2017/08/romanwomensgarb-arriamarina.pdf>, zadnji pristup 01.09.2020.)

MARTIALIS, Marcus Valerius, *Epigrammata, The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.)

PLINIUS, Gaius Secundus, *Naturalis Historia; Pliny the Elder: The Natural History* (http://penelope.uchicago.edu/Thayer/e/roman/texts/pliny_the_elder/home.html, zadnji pristup 03.09.2020.)

„Roman cosmetic secrets revealed“, *BBC News* (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/3978775.stm>, zadnji pristup 03.09.2020.)

STEWART, Susan: „How vain were the Romans?“ *History today Vol. 66, Issue 2, 2016* (<https://www.historytoday.com/history-matters/how-vain-were-romans> zadnji pristup 01.09.2020.)

„Ovidije Nazon, Publije“, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=45974>, zadnji pristup 31.08.2020.)

OVIDIUS, Publius Naso, *Ars Amatoria, The Latin library* (<http://www.thelatinlibrary.com>, zadnji pristup 03.09.2020.)

OVIDIUS, Publius Naso, *Medicamina faciei femineae, Bloomsbury Collections: „Chapter 1. Medicamina Faciei Feminae“* (<https://www.bloomsburycollections.com/book/ovid-on-cosmetics-medicamina-faciei-femineae-and-related-texts/ch1-medicamina-faciei-femineae>, zadnji pristup 03.09.2020.)

POINTER Sally, *Roman Cosmetics* (<https://www.youtube.com/watch?v=2qItFSRG3Vg> zadnji pristup 01.09.2020.)

URSIN, Frank, BORELLI, Claudia, STEGER, Florian, „Dermatology in Ancient Rome: Medical ingredients in Ovid's “*Remedies for female face*”“, *Journal of Cosmetic Dermatology* Vol. 19. Issue 6, 2019, Wiley Online Library (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jocd.13151>, zadnji pristup 02.09.2020.)

VRATOVIĆ, Vladimir, *Rimska književnost*, Biakova, Zagreb, 2008.

Sažetak rada

Rad se sastoji od povijesnog pregleda razvoja kozmetike u antici u svijetu kako bi na početku bilo jasno što se i kada koristilo od kozmetike. Nakon toga se opisuje što se koristilo u Rimu i što su tadašnji rimski pjesnici napisali o kozmetici i što su mislili o ženama i muškarcima koji su koristili kozmetiku. Ovidije, rimski pjesnik, bio je jedan od autora koji je prenio svoje znanje o kozmetici i napisao recepte za sjajniju kožu bez mrlja i bora, koja je tada bila rimski ideal ljepote. Njegovo djelo *Medicamina faciei femineae* uči djevojke kako se treba odnositi prema sebi i svome tijelu, što je od kozmetike idealno da bi im izgled bio poželjan. Najprije od svega stavlja fokus na karakter, na kojem treba poraditi prije nego na vanjskom izgledu. Za njega je vrlina ono što čuva ljubav, a ne sjajna koža koja se ionako u starosti ispuni borama. Recepti, koje Ovidije navodi, puni su sastojaka iz prirode. Neki od sastojaka bili su luksuz, npr. jelenji rog, tada ih stoga nije bilo jednostavno sve pribaviti. Pronađeni antički ostaci krema i pribora za šminkanje pokazuju izdržljivost materijala od kojeg su spremnici za kozmetiku, ali i sama kozmetika napravljeni. Također pronalazak grobnice u kojoj je sačuvan pribor i kozmetika mlade Rimljanke pokazuju koliko su žene voljele svoju kozmetiku i kako je bila važan dio njihova života. Na kraju rada nalazi se izmišljena priča o samom procesu uređivanja imućnije gospodarice Julije. Svrha je bila dočarati sam proces i približiti ga čitatelju.